

AİHM, ERMENİ DAVASINDA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ TEYİT ETTİ

Jeremy SALT

Blog No: 22
27.10.2015

Jeremy Salt

28 Ekim 2015

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) dünyada dalga etkisi yaratabilecek, dönüm noktası niteliğinde bir karar almıştır. 15 Kasım'da AİHM Büyük Dairesinin kararı ile son bulan yargılama süreci, Türk vatandaşı Doğu Perinçekin Birinci Dünya Savaşında Osmanlı Ermenilerinin akıbetini açıklamak için soykırım kelimesinin kullanılmasının uluslararası yalan olduğunu söylemek amacıyla Mayıs 2005te İsviçreye gitmesiyle başlamıştır.

İsviçrede bu tür ifadelerin suç teşkil etmesi sebebiyle Perinçeke dava açılmıştır. Perinçek, 9 Mart 2007 tarihinde Lozan Sulh Ceza Mahkemesi tarafından, izlenen amaçların ırkçı ve milliyetçi amaçlarla eşdeğer olduğu ve açıklamalarının tarihi tartışma niteliği taşımadığı gerekçesiyle İsviçre Ceza Kanununun 261 maddesinin 4. fıkrasını ihlal etmekten suçlu bulunmuştur. 3000 İsviçre Frangı veya 30 gün hapis cezası ve İsviçre-Ermenistan Derneği'ne 1000 İsviçre Frankı manevi tazminat ödemeye mahkum edilmiştir.

Temyiz başvuruları önce Vaud Kantonu Ceza İstinaf Mahkemesi tarafından (13 Haziran 2007), daha sonra İsviçre Federal Mahkemesi tarafından (12 Aralık 2007) reddedilen Perinçek, bunun üzerine Perinçek AİHMe başvurmuştur (10 Haziran 2008). 17 Aralık 2013 tarihinde AİHM İkinci Dairesi 2e karşı 5 oyla, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ifade özgürlüğü ile ilgili 10. maddesine dayanarak, Perinçek in haklarının ihlal edildiği kararına varmıştır.

Bunun üzerine İsviçre Hükümeti davanın AİHM Büyük Dairesine taşınmasını talep etmiştir. 28 Ocak 2015 tarihli duruşmada Türkiye, Ermenistan ve İsviçre hükümetlerinin üçüncü

taraf olarak görüşleri alınmıştır. Geoffrey Robertson ve Amal Clooney tarafından temsil edilen Ermeni hükümetinin de duruşmaya müdahil olmasına izin verilmiştir. Ayrıca, İsviçre-Ermenistan Derneği, Batı İsviçre Türk Dernekleri Federasyonu, Türk İnsan Hakları Derneği, Hakikat Adalet ve Hafıza Merkezi, Uluslararası Soykırım ve İnsan Hakları Çalışmaları Enstitüsü, Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu, Anti Semitizm ve Irkçılığa Karşı Uluslararası Birliği ve bir grup Fransız ile Belçikalı akademisyenlerin de üçüncü taraf olarak görüşleri alınmıştır.

Büyük Daire, kararını 15 Ekim 2015 tarihinde vermiş, 7'e karşı 10 oyla Perinçekin ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine dair İkinci Dairenin verdiği kararı onamıştır. Mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki iki hak arasında denge sağlamak durumunda olduğunu belirtmiştir (ifade özgürlüğü hakkına ilişkin 10. madde ve özel hayata saygı hakkına ilişkin 8. madde). Mahkeme, Perinçekin açıklamalarını 'kamu yararıyla ilgili bir konu olduğunu ve kin ve hoşgörüsüzlük çağrısı yapmadığı' şeklinde yorumlamış ve bu açıklamaların 'İsviçrede ki ceza hukukuna başvurulmasını gerektirecek ölçüde, Ermeni toplumunun üyelerinin haysiyetini zedeleyecek nitelikte' olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, 'demokratik bir ülkede Dr. Perinçeki Ermeni toplumunun haklarını korumak adına cezalandırmaya ihtiyaç olmadığını' ifade etmiştir. Böyle açıklamaların cezalandırılması yönünde İsviçrenin bir uluslararası hukuk yükümlülüğü bulunmadığını ve İsviçre mahkemelerinin Dr. Perinçeki 'sırf İsviçrede egemen olan görüşlerden farklı bir görüş ifade ettiği için' mahkum ettiğini belirtmiştir.

Büyük Daire, Ermeni kayıplarının ve tehcirinin Uluslararası hukuk bağlamında soykırım olarak nitelendirip nitelendirilemeyeceğine karar vermeye yetkisinin olmadığını vurgulamıştır. Ayrıca, soykırımın veya diğer tarihsel olayların inkarının cezalandırılmasının haklı olup olmadığına karar vermeye yetkili olmadığını belirmiştir. Sadece İsviçre Ceza Kanununun mükerrer 261. maddesinin 4. fıkrasının uygulanmasının, AİHS 10. maddesine uygun olup olmadığını inceleme konumunda olduğunu belirtmiştir. Büyük Daire, İsviçre Ceza Kanunu'nun mükerrer 261. maddesinin 4. fıkrasının `Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına ilişkin Uluslararası Sözleşmesine İsviçrenin katılımıyla bağlantılı olarak devreye sokulduğunu ifade etmiş, ancak bu Sözleşmenin veya herhangi bir uluslararası kuralın, Perinçek'in mahkûm edilmesinin temelini oluşturan maddenin uygulanmasını gerektirmediğini belirtmiştir. Bu bakımdan, Perincek`in mahkum edilmesinin, ifade özgürlüğü hakkına müdahalenin en ağır biçimlerinden biri olması sebebiyle önemlidir.

Karar, kısmen mutabık ve kısmen karşıt sekiz adet görüşle beraber açıklanmıştır. Karşıt görüş bildiren hakimlere göre, "Ermeni kayıplarının ve tehcirinin soykırım kendinden menkuldur. Bu sebeple Ermeni Soykırımı açık bir olgudur. Bunu inkar etmek apaçık olanı inkar etmektir." Tabii, bu iddianın öznel tarih okuması olduğuna inanan Perinçek ve değerli Osmanlı tarihçilerinin de dahil olduğu birçoğu içinse 'soykırım' apaçık değildir.

Yunanistan, Slovakya ve Güney Kıbrıs da Ermenilerin ve destekçilerinin soykırım iddialarını çürüten veya inkar eden açıklamaları cezalandırmaktadır. Lakin, Büyük Dairenin kararı sonrası diğer Avrupa devletlerinin benzer uygulamalara gitmesinin ihtimal dahilinde olmadığı görülmektedir.

Geoffrey Robertson ve Amal Clooney, Büyük Daire kararının kendi savlarını desteklediğini ve bu kararın Ermenistan için bir zafer olduğunu ileri sürmüşlerdir. Tabii, bu karar Ermeni soykırımı olgusuyla çelişmemektedir` şeklindeki ifadeleri yanıltıcıdır. Büyük Daire 1915 olaylarının soykırım olarak nitelendirip nitelendirilemeyeceğine karar vermeye yetkisinin olmadığını açıkça ifade etmiştir. Dolayısıyla, konu hakkında bir fikir beyan etmemiştir. Lozan mahkemesi hakimi Doğu Perinceki ` inatçı, kibirli ve provokatif olarak ` nitelendirmiştir. Robertson ve Clooney de açılamalarında Perinçeki 'provokatör' olarak nitelemiştir ki, ifade özgürlüğü adına İsviçre kanunlarına meydan okumak için İsviçre'ye gittiği düşünülürse, bu ifade çok da yanlış değildir. Ayrıca, Robertsonun Perinçeke karşı olan nefreti Büyük Daire önünde yaptığı sunumu şekillendirmiş, bunun üzerine, Perinçeki temsil eden Prof. Laurent Pech, hukuki boyutu olmaması sebebiyle Robertsonın sunumuyla zaman kaybetmeyeceğini belirtmiştir.

Bu karar ifade özgürlüğünün bir zaferidir. Ermenistan hükümetinin ve resmi temsilcileri Robertson ile Clooneyın zaferi olması mümkün değildir. Onlar, Doğu Perincek lehine önceden verilen kararı onanmasını dinlemek için Büyük Daireye başvurmadıkları da açıktır. Büyük Daire hakimlerininin çoğunluğu 1915 olayları ile ilgi fikir beyan etmekten kaçınmıştır. Mahkeme bireyin fikirlerinin genel kanaatten farklı olma hakkını onamış, bununla birlikte İsviçre mahkemesinin Doğu Perincek`i cezalandırma kararını sert bir dille eleştirmiştir. Eğer AİHM'in önüne 'soykırım'ın olduğunu ileri süren biri kişinin, bir Türk mahkemesi tarafından kanunları çiğnediği gerekçesiyle yargılanması konusu gelseydi, AİHM kararı büyük ihtimalle aynı olurdu.

Osmanlı tarihini hiç bilmeyen yada çok az şey bilen parlamentolar soykırım kararları geçirmiş olsalar da, 1915 olaylarının soykırım olduğu iddialarını destekleyecek hiçbir uluslararası mahkeme kararı yoktur. Lozan hakimi Perincek`in 1915 olayları faillerini şiddetin asıl kurbanları yaptığını ileri sürmüştür. Aslında mahkemenin tek taraflı şiddet görüşünün aksine, Ermeniler savaş boyunca şiddetin hem kurbanı hem de faili olmuştur. Aynı şey, savaştan ve savaşın sonucundan etkilenen Türkler, Kürtler ve diğer dini-etnik gruplar için de geçerlidir.

Soykırımın inkarı diye bir şey yoktur. Soykırım, Ermenilerin ve destekçilerinin zihinlerinde yerleşik bir olgu olsa da, bir çokları için değildir. Doğası gereği, bir iddia inkar edilemez, sadece sorgulanabilir. İnkar' kelimesi, tartışmayı engellemek ve karşıt bir söylemi kültürel anaakımın dışında tutmak için kasıtlı olarak kullanılmıştır. Bu taktik oldukça etkili de olmuştur. Konu hakkında çok az bilgi sahibi olan editörler, en aşırı Ermeni iddiaların yayınlarken, inkarcı olarak lekelenmekten korktukları için aksi yönde hiç bir görüşün yayınlanmasına izin vermemektedirler. Bununla birlikte, AİHMin kararı, bu editörlerin cesaretlerini toplamalarını ve konunun açıkça tartışılmasını sağlamalarını teşvik edebilir.

About the author:

To cite this article: Jeremy SALT. 2026. "AİHM, ERMENİ DAVASINDA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ TEYİT ETTİ ." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2015 / 22. October 27. Accessed November 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/Blog/AIHM-ERMENI-DAVASINDA-IFADE-OZGURLUGUNU-TEYIT-ETTI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır